

Sygn.akt III AUa 686/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 stycznia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Barbara Orechwa-Zawadzka (spr.)

Sędziowie: SA Bożena Szponar - Jarocka

SA Alicja Sołowińska

Protokolant: Barbara Chilimoniuk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 24 stycznia 2018 r. w B.

sprawy z odwołania S. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

o rentę z tytułu niezdolności do pracy

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 29 sierpnia 2017 r. sygn. akt III U 863/16

oddala apelację.

SSA Alicja Sołowińska SSA Barbara Orechwa-Zawadzka SSA Bożena Szponar – Jarocka

Sygn. akt III AUa 686/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. decyzją z 25 października 2016 r., na podstawie przepisów ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2016 r., poz. 887) odmówił S. K. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, ponieważ nie został on uznany za całkowicie niezdolnego do pracy, a częściowa niezdolność do pracy, istniejąca od 6 października 2010 r., nie powstała w okresie ubezpieczenia ani w ciągu 18 miesięcy od jego ustania.

W odwołaniu od tej decyzji S. K. wskazał, że do 31 lipca 2016 r. miał przyznane prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie mu prawa do renty na dalszy okres, do 28 grudnia 2017 r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce wyrokiem z 29 sierpnia 2017 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał S. K. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 1 sierpnia 2016 r. do 28 grudnia 2017 r. (punkt 1), stwierdzając

jednocześnie brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (punkt 2).

Sąd pierwszej instancji ustalił, że decyzją z 21 sierpnia 2012 r. ZUS III Oddział w W. przyznał S. K. prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na okres od 24 maja 2012 r. do 31 lipca 2013 r. W dniu 10 czerwca 2013 r. odwołujący złożył wniosek o ponowne ustalenie uprawnień do renty z tytułu niezdolności do pracy. Decyzją z 16 września 2013 r. organ rentowy odmówił S. K. prawa do tego świadczenia, bowiem Komisja Lekarska ZUS stwierdziła, że nie jest on niezdolny do pracy. Na skutek odwołania od tej decyzji, Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z 4 grudnia 2014 r. w sprawie XIII U 4804/13 zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 1 sierpnia 2013 r. do 31 lipca 2016 r. Wykonując powyższy wyrok organ rentowy 20 stycznia 2015 r. wydał decyzję przyznającą odwołującemu rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 1 sierpnia 2013 r. do lipca 2016 r. W dniu 30 czerwca 2016 r. S. K. złożył w ZUS wniosek o ponowne ustalenie uprawnień do renty z tytułu niezdolności do pracy. Po jego rozpoznaniu organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję, w której odmówił mu prawa do renty. W uzasadnieniu wskazał, że Lekarz Orzecznik ZUS w orzeczeniu z 28 września 2016 r. ustalił, że jest on częściowo niezdolny do pracy do 28 grudnia 2017 r. a jako datę powstania częściowej niezdolności podał: trwa. Niezdolność ta nie powstała, zdaniem ZUS, ani w okresie ubezpieczenia ani w okresie 18 miesięcy od daty ustania ubezpieczenia. Niezdolność istnieje bowiem od 6 października 2010 r., a ostatnie ubezpieczenie ustało 8 marca 2006 r. Sąd Okręgowy ustalił również, że S. K. posiada staż pracy w wymiarze 39 lat i 13 dni, w tym 38 lat, 9 miesięcy i 14 dni okresów składkowych.

Oceniając stan faktyczny sprawy Sąd pierwszej instancji odwołał się do przepisów art. 57 ust. 1 – 3 i art. 58 ust. 1 pkt 5 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Nadto wskazał, że w sprawie ma zastosowanie art. 61 tej ustawy, zgodnie z którym prawo do renty, które ustało z powodu ustąpienia niezdolności do pracy, podlega przywróceniu, jeżeli w ciągu 18 miesięcy od ustania prawa do renty ubezpieczony ponownie stał się niezdolny do pracy. S. K. miał przyznane prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 24 maja 2012 r. do 31 lipca 2013 r., następnie od 1 sierpnia 2013 r. do 31 lipca 2016 r. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Obecnie zaskarżona decyzja ZUS zapadła na skutek wniosku S. K. z 30 czerwca 2016 r. o ponowne ustalenie uprawnień do renty z tytułu niezdolności do pracy. W niniejszym postępowaniu wnioskodawca nie kwestionował ustalonej przez Lekarza Orzecznika ZUS daty niezdolności i okresu jej trwania. Podnosił jedynie, że wcześniej pobierał rentę, a jego stan zdrowia nie uległ polepszeniu. Skoro więc orzeczenie lekarza orzecznika ZUS nie było kwestionowane, dla wydania rozstrzygnięcia nie ma znaczenia opinia biegłych lekarzy sporządzona w sprawie.

W tej sytuacji Sąd Okręgowy oparł się na orzeczeniu Lekarza Orzecznika ZUS z 28 września 2016 r. w którym stwierdzono, że odwołujący jest nadal częściowo niezdolny do pracy do 28 grudnia 2017 r., co oznacza, że jego stan zdrowia nie uległ poprawie w stosunku do stanu do 31 lipca 2016 r., kiedy pobierał rentę. Należało wobec tego zastosować art. 61 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Kwestie posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego oraz daty powstania niezdolności nie miały więc w niniejszym postępowaniu znaczenia. S. K. pobierał do 31 lipca 2016 r. rentę, przyznaną mu wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie w sprawie XIII U 4804/13. Wyrok ten nie był kwestionowany przez organ rentowy i jest prawomocny, dlatego zgodnie z art. 365 k.p.c., wiąże strony i Sąd. Wykonując powyższy wyrok ZUS wydał decyzję z 20 stycznia 2015 r., przyznającą odwołującemu rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 1 sierpnia 2013 r. do 31 lipca 2016 r. Organ rentowy nie podważał w żaden sposób tej decyzji. Skoro więc S. K. do 31 lipca 2016 r. posiadał prawo do renty, to w niniejszej sprawie powinien jedynie wykazać, że jest w dalszym ciągu osobą niezdolną do pracy.

Nadto Sąd pierwszej instancji zauważył, iż organ rentowy wydając zaskarżoną decyzję w istocie wskazał, że poprzednie przyznanie renty było spowodowane błędem organu rentowego. Odwołujący (ur. (...)) w dacie wydawania zaskarżonej decyzji miał 65 lat, a obecnie ma prawie 66 lat. Pobierał rentę od 24 maja 2012 r. do 31 lipca 2016 r., pozostając poza rynkiem pracy. Wobec treści orzeczenia Lekarza Orzecznika ZUS z 28 września 2016 r. odwołujący miał prawo sądzić, że prawo do renty będzie mu przyznane na dalszy okres, zapewniając mu w ten sposób środki do życia. W tej sytuacji odmowa przyznania mu renty na okres po 31 lipca 2016 r. spowodowałaby pozbawienie go środków do życia. W świetle tych okoliczności Sąd Okręgowy uznał, że weryfikacja błędu organu rentowego, popełnionego przy wydawaniu

decyzji przyznającej rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy – nie może odbywać się kosztem odwołującego, naruszałaby to bowiem zasadę proporcjonalności między negatywnymi skutkami obciążającymi odwołującego a negatywnymi skutkami dla Skarbu Państwa - w razie dalszego pobierania renty. Przyznanie obecnie prawa do renty na okres wskazany przez Lekarza Orzecznika ZUS (do 28 grudnia 2017 r.) spowoduje, że odwołującemu, po zmianie od 1 października 2017 r. przepisów art. 24-28 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, można będzie przyznać prawo do emerytury. Jednocześnie okres przyznania renty (od 1 sierpnia 2016 r. do 28 grudnia 2017 r.) jest stosunkowo krótki, nie będzie więc stanowił dużego obciążenia finansowego dla Skarbu Państwa.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniósł organ rentowy. Zaskarżył wyrok w zakresie punktu 1 i zarzucił naruszenie art. 57 ust.1 pkt 3 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego pominięcie oraz naruszenie art. 61 ww. ustawy poprzez niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji ustalenie, iż S. K. spełnia przesłanki do przyznania prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy.

Mając to na uwadze organ rentowy wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych oraz właściwie zastosował przepisy prawa materialnego, tj. przepisy ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd Apelacyjny w całości podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne oraz wykładnię przepisów dokonaną przez Sąd pierwszej instancji, zgodnie z którymi S. K. spełnia przesłanki do przyznania prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na dalszy okres, tj. od 1 sierpnia 2016 r. do 28 grudnia 2017 r.

Bezsporne jest, że skarżący miał przyznane prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 24 maja 2012 r. do 31 lipca 2013 r., a następnie prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 sierpnia 2013 r. do 31 lipca 2016 r. W dniu 30 czerwca 2016 r. wniósł o przyznanie tego świadczenia na dalszy okres. W postępowaniu niniejszym, zainicjowanym odwołaniem od decyzji ZUS z 25 października 2016 r. odmawiającej wnioskodawcy prawa do renty na dalszy okres po 31 lipca 2016 r. należało zatem ocenić czy zachodzą przesłanki do przywrócenia prawa do renty. W ocenie Sądu Apelacyjnego w sprawie nie miał więc zastosowania przepis art. 57 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który wskazuje przesłanki przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, zaś sporne okoliczności powinny być ocenione w oparciu o przepis art. 61 tej ustawy. Zgodnie z jego treścią, prawo do renty, które ustało z powodu ustąpienia niezdolności do pracy, podlega przywróceniu, jeżeli w ciągu 18 miesięcy od ustania prawa do renty ubezpieczony ponownie stał się niezdolny do pracy. Przepis ten stanowi odrębną od art. 57 ust. 1 ustawy emerytalnej podstawę przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, gdyż dotyczy ubezpieczonych, którzy mieli już przyznane prawo do tego świadczenia na dany okres w oparciu o art. 57 ust. 1 ustawy emerytalnej i w związku z upływem tego okresu złożyli ponowny wniosek o ustalenie uprawnień do świadczenia rentowego na dalszy okres. Prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy może być wówczas przywrócone na podstawie art. 61 ustawy emerytalnej, jeżeli w ciągu 18 miesięcy od ustania prawa do renty ubezpieczony ponownie stał się niezdolny do pracy.

Wykładnia gramatyczna art. 61 ustawy emerytalnej wskazuje, że renta przywrócona nie oznacza innej, nowej renty, lecz to samo świadczenie, do którego prawo poprzednio ustało. Wyjątkowość instytucji przywrócenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy polega na tym, że wyłączną przesłanką „odżycia” prawa do świadczenia po jego uprzednim ustaniu wskutek odzyskania zdolności do pracy jest ponowne zaistnienie tylko jedynej z przesłanek warunkujących prawo do renty, tj. niezdolności do pracy. Tym samym, w sprawie o przywrócenie prawa do renty nie podlegają ocenie przesłanki wskazane w art. 57 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy emerytalnej tj. posiadanie wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego oraz powstanie niezdolności do pracy w okresach wskazanych w ustawie. Zatem, jedyną sporną

przesłanką w sprawie niniejszej było to, czy skarżący po 31 lipca 2016 r. jest nadal częściowo niezdolny do pracy, czy też stan jego zdrowia uległ poprawie na tyle, że odzyskał on zdolność do pracy.

Jak stanowi art. 12 ust. 1 ww. ustawy, niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy (art. 12 ust. 2 ww. ustawy), zaś częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji (art. 12 ust. 3 ww. ustawy). Stosownie zaś do art. 13 ust. 1 ww. ustawy przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się: stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji; możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Okoliczność dotycząca istnienia u wnioskodawcy dalszej niezdolności do pracy została zdaniem Sądu Apelacyjnego w sposób prawidłowy i wyczerpujący wyjaśniona w przeprowadzonym przez Sąd Okręgowy postępowaniu dowodowym. Pamiętać należy, że ocena niezdolności do pracy z medycznego punktu widzenia wymaga wiadomości specjalnych i Sąd nie może opierać ustaleń w tym zakresie na własnym przekonaniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z 24 lutego 2010 r. w sprawie sygn. akt II UK 191/09, lex numer 590238). Mając to na uwadze, Sąd pierwszej dopuścił w sprawie dowód z opinii biegłego z zakresu neurologii, który po stwierdzeniu licznych schorzeń, szczegółowo opisanych w opinii, uznał wnioskodawcę za nadal częściowo niezdolnego do pracy zarobkowej do 28 grudnia 2017 r. z uwagi na stan funkcjonalny narządu ruchu i funkcje ośrodkowego układu nerwowego (opinia, k. 28-30). Żadna ze stron nie zgłosiła zastrzeżeń do tej opinii. Ocena dokonana przez biegłego była zgodna z oceną Lekarza Orzecznika ZUS, który w orzeczeniu z 28 września 2016 r. również uznał wnioskodawcę za częściowo niezdolnego do pracy nadal, do 28 grudnia 2017 r. Wynik przeprowadzonego przed Sądem postępowania dowodowego świadczył więc o tym, że po 31 lipca 2016 r. nie nastąpiła poprawa stanu zdrowia S. K. w stosunku do okresu, w którym miał on przyznane prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, bowiem nie odzyskał on w pełni zdolności do wykonywania pracy zarobkowej. W ocenie Sądu Apelacyjnego opinia biegłego neurologa oraz orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS, w których wnioskodawca został jednomyślnie uznany za nadal częściowo niezdolnego do pracy, zasługiwały na podzielenie. Opinię wydał biegły odpowiedniej specjalności, po zapoznaniu się z dokumentacją medyczną zgromadzoną w sprawie oraz zbadaniu wnioskodawcy. Opinia ta została należycie uzasadniona i biegły w sposób wyczerpujący odpowiedział w niej na pytanie sądu. Organ rentowy nie kwestionował zresztą przesłanki istnienia u wnioskodawcy częściowej niezdolności do pracy.

Argumenty podnoszone w apelacji przez organ rentowy nie mają natomiast istotnego znaczenia z uwagi na to, że w sprawie poza sporem jest przesłanka z art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej – powstanie niezdolności do pracy w okresach wskazanych w ustawie albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów. Organ rentowy w okresie od 24 maja 2012 r. do 31 lipca 2016 r., zatem przez ponad 4 lata przyznawał wnioskodawcy prawo do renty. Bez znaczenia jest więc w sprawie niniejszej moment powstania niezdolności do pracy, a kluczowe jest to, czy skarżący po 31 lipca 2016 r. nadal był niezdolny do pracy. Z przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego wynika jednoznacznie, że warunek ten został spełniony. Wątpliwości co do dalszego istnienia u S. K. niezdolności do pracy nie miał również Lekarz Orzecznik ZUS.

W konsekwencji dokonania powyższych ustaleń należy uznać, że S. K. spełnia przesłanki określone w art. 61 i art. 12 ust. 3 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, do przyznania prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na dalszy okres, tj. od 1 sierpnia 2016 r. do 28 grudnia 2017 r.

Nie zasługuje natomiast na uwzględnienie zarzut naruszenia art. 57 ust. 1 ww. ustawy, ponieważ ten przepis nie miał zastosowania w niniejszej sprawie. Biorąc pod uwagę treść art. 61 ustawy emerytalnej, sąd w niniejszym postępowaniu nie miał podstaw prawnych do badania innych przesłanek warunkujących prawo do renty, określonych w art. 57 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy emerytalnej.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

SSA Alicja Sołowińska SSA Barbara Orechwa-Zawadzka SSA Bożena Szponar – Jarocka